

REFERATEN

Fritz Bach: Körperbaustudien an Berufsringern. Anthropologischer Anzeiger, Jahrg. 1, Heft 4, 1924.

Schrijver heeft bij 33 zeer uitmuntende beroepsworstelaars uitvoerige metingen verricht aan het naakte lichaam.

Opmerkelijk is vooral, dat naast een zeer sterk ontwikkelde musculatuur (m. trapezius, pectoralis major, teres major en minor, spieren van den bovenarm en van het onderbeen, nek- en rugspieren), bij de ietwat oudere worstelaars althans ook een flink ontwikkelde vetlaag werd waargenomen.

Al deze lieden hadden, voordat zij zich op het worstelen als beroep gingen toelekken, veel aan sport gedaan en tevens hadden zij in den regel tevoren een vak beoefend, hetwelk sterke lichaamskracht vereischt (smid, timmerman, slager, enz.).

Het bleek, dat de beroepsworstelaars slechts enkele cM. langer waren dan de gemiddelde mensch van andere groepen, maar dat zij zich van dezen vooral onderscheiden door een veel grooter lichaamsgewicht en door een grooteren borstomvang. Zoo werd b.v. de kleinste borstomvang, welke bij deze beroepsworstelaars werd geconstateerd, door de studenten in München nimmer bereikt.

Verder was vooral opvallend de groote schouder- en bekkenbreedte der worstelaars.

Bach komt dan tot de conclusie:

1. dat op grond der resultaten van zijn onderzoek men een „sporttype”, een „worstelaars-type” kan aannemen. Dit type kan gedefinieerd worden als een menschenlag met zeer breeden schouder en een breed bekken, met een sterk ontwikkelde musculatuur, speciaal van schouder, rug, bovenarm en onderbeen, en tevens een breede en diepe borstkas bezittend.

2. dat het niet den indruk maakt, dat dit type uitsluitend door peristatische invloeden ontstaat. Men moet veeleer aannemen het voorhanden zijn van een genotype, hetwelk deze menschen geschikt maakt om het worstelen als beroep te kiezen. Tengevolge van het dagelijksch oefenen ontwikkelt zich dan dit genotype tot het echte worstelaars-type.

K. de Z.

J. Bayer: Die eiszeitlichen Venusstatuetten. Darstellungen einer bestimmten Gottheit. (Die neuen Funde bei Mainz und Kostienki.) „Die Eiszeit”. Zeitschrift für allgemeine Eiszeitforschung. Organ des Instituts für Eiszeitforschung in Wien. Band 1, Heft II, 1924.

Men kent thans reeds een vrij groot aantal statuetten uit de Aurignac-Solutréperiode van het jong-palaeolithicum, welke vrouwenfiguren voorstellen. Onlangs zijn wederom een paar van zulke beeldjes gevonden, waarvan zeker het belangrijkste is het statuetje, opgegraven te Kostienki in Rusland, halverwege Moskou en Rostow gelegen. Het is een beeldje van $\pm$ 8 c.M. grootte, voorstellende eene naakte vrouw in gestrekte houding, met lange, hangende borsten, uitpuilende buik en breede heupen. Het hoofd ontbreekt helaas. Zeer opvallend zijn aan dit beeld, evenals bij de Venus van Willendorf en de Westelijke statuetten de in verhouding

veel te dunne armen. Echter ook in vele andere opzichten bestaat eene opmerkelijke overeenkomst met de beeldjes van Willendorf, Lespugue, Mentone e.a. (de ligging der armen op de groote borsten, de aaneengesloten onderste extremiteiten, enz.). Het is, of één en dezelfde meester al deze beeldjes heeft vervaardigd!

Minder belangrijk is het beeldje, uit weeke steen gemaakt, dat te Mainz werd gevonden; daaraan ontbreken het bovenlijf en de voeten.

Door deze zeer interessante vondst te Kostienki is gebleken, dat over een gebied, hetwelk zich uitstrekt van de Pyreneeën tot diep in Rusland, in den jong-palaeolithischen tijd zeer overeenkomstige plastieken zijn gemaakt, die vrouwen moeten voorstellen.

Daaruit meent B a y e r te mogen besluiten, dat de menschen, die zulke gelijksoortige beeldjes hebben vervaardigd, tot één en hetzelfde ras behoorden, want uit deze merkwaardige artefacten spreekt dezelfde geest, dezelfde artistieke opvatting, terwijl ook de lichaamsvorm gelijksoortig is afgebeeld. Echter is B a y e r van meening, dat deze vetlijvige vrouwenfiguurtjes geenszins op eene Negriëde bevolking behoeven te duiden.

Omtrent de beteekenis dier beeldjes is al heel wat te doen geweest; tal van verklaringen zijn ervoor gegeven. B a y e r gelooft, dat zij Godheden moeten voorstellen en ziet daarin de diluviale analogieën van de eerst in veel later tijd optredende Goden-figuren der Egyptenaren, Grieken e.a. Waarschijnlijk moeten zij dan eene voorstelling geven van de Godin der vruchtbaarheid. Die beeldjes zouden dan wijzen op het bestaan van een religieusen cultus bij een volk, dat reeds $\pm$ 20000 tot 30000 jaar vóór Christus heeft geleefd.

K. de Z.

Revue internationale de Sociologie (direction René Worms); Mei—Juni en Juli—Aug. 1924 (No. 5—8).

De aflevering van Mei—Juni bevat allereerst een artikel van Paul Descamps: „Les pouvoirs publics chez les sauvages”. Schrijver wijst eerst op het belang dat een dergelijke studie kan hebben, om eenig licht te werpen op het ontstaan van staat en regeeringsvorm. Niet, dat er een volkomen parallelisme zou bestaan tusschen een methodische classificatie der wilden naar de meerdere gecompliceerdheid hunner openbare instellingen en de historische ontwikkeling der eerste menschelijke gemeenschappen. Maar het eene kan dienen om het andere beter te begrijpen. Achtereenvolgens behandelt schrijver nu: Les états simples (état anarchique, villages autonomes, clans totémiques), les tribus organisées (tribus demi-anarchiques, tribus stabilisées, tribus à pouvoir autocratique), et les confréries. Tenslotte geeft hij nog eenige conclusies betreffende: authentiek maken van handelingen, wetgeving, rechtswezen, reglementeering, politie, verhouding tot andere volken, belastingen, openbare werken en onderwijs.

G. H. Duprat, hoogleeraar in de sociologie te Genève, schrijft over: Psychanalyse Freudienne et Sociologie. Het artikel bevat een verhandeling over Freud's: Totem et tabou (fr. vert. Jankélévitch, Paris, Payot 1924). Van J. H. Probst is er een artikel getiteld: Religion, magie et Science. Het vraagstuk van den oorsprong en de ontwikkeling van godsdienst, magie en wetenschap is nog niet voldoende opgelost. Zonder de systematische sexueele theorie van Freud te aannemen, kan men toch gelooven in het fundamenteele karakter van de affectiviteit in den vorm van strevingen en wenschen, welke mystiek, godsdienst, magie en wetenschap in verschillenden graad moeten bevredigen. Schrijver komt echter op tegen de meening dat er een onmiddellijk verband zou bestaan tusschen genoemde geestesuitingen in dien zin, dat ze uit elkander zouden zijn ontstaan. Ieder mensch wenscht zijn nieuwsgierigheid en zijn begeerten te bevredigen; zijn oorspronkelijke

doeleinden zijn kennis en handeling. Om aan deze behoeften te voldoen, dienen wetenschap, magie en godsdienst. De wetenschap baseert zich op ervaringen, die door allen als waar erkend zijn, de magie en de toovenarij baseeren zich op bijzondere subjectieve waarnemingen, die de magiër of toovenaar als waar aanneemt. Ze verschillen in waarde, niet in beginsel.

De godsdienst wil ook voldoen aan het verlangen naar kennis van het ontstaan der wereld en de bestemming van den mensch na den dood; zij voldoet tevens aan andere menschelijke behoeften als die tot aanbidding, vrees, liefde. Zij wendt zich, evenals de wetenschap, tot allen. Wetenschap, godsdienst en magie hebben zich naast elkaar ontwikkeld. De priester was tegelijk toovenaar en beoefenaar der wetenschappen. Ook thans komen bij de meest beschaafde volken nog magie en toovenarij voor, en misschien zullen ze wel steeds naast de wetenschap blijven voortbestaan, aangezien alle beantwoorden aan eeuwige nuanceeringen van de zelfde psychische strevingen, bewust of onbewust, en omdat de kennis nooit geheel het erfelijke uitwischt.

De aflevering Juli—Aug. bevat een artikel van Eugène Pittard, anthropoloog aan de universiteit te Genève: „Les races de l'Europe”. Schrijver begint met te constateeren, dat wij het tijdstip, waarop de eerste Europeanen zijn verschenen, nog niet nauwkeurig kennen. Theoretisch is mogelijk, dat het in 't tertiaire tijdperk was. In 't begin van het quartaire verschilden de bewoners reeds duidelijk van hun veronderstelde voorouders, voorzoover men daarmee den fossielen mensch en zijn opvolgers bedoelt. Toch is Europa het vasteland dat de oudste menschen heeft opgeleverd. De tegenwoordige bevolking van Centraal en West Europa stamt ten deele af van deze praehistorische volken, en ten deele van volken, die gekomen zijn uit het N. en O. van het continent en uit W.-Azië. Het is de vraag of al deze binnenvallende volken inderdaad tot Germaansche rassen behoorden; schrijver werkt dit vraagstuk verder uit. Na het mesolithicum — in 't tijdperk van den gepolijsten steen —, heeft Europa een talrijke bevolking van het brachycephale type, naast die van het dolichocephale. Vast staat, dat voor de protohistorische periode de anthropologische kaart van Europa reeds zeer geschakeerd was. Thans is men met de anthropologische analyse van Europa begonnen, maar ze is nog verre van voltooid. Schrijver vermeldt speciaal het werk van Deniker: *les races et peuples de la terre*, en hij behandelt dan verder diens indeeling in 6 hoofdassen en 4 secundaire rassen.

In dezelfde aflevering schrijft Max Gibert over: *Les institutions des vallées d'Andorre*.

W. P. BAKHOVEN.

W. Wanger, The Zulu Notion of God.

Anthropos, Dec. 1924. Band XVIII-XIX. Rev

Rev. W. Wanger geeft een stevig gedokumenteerd artikel: *The Zulu Notion of God*.

Het betreft de kwestie van een Opperwezen bij de Zoeloe's, die zelfs volgens Andrew Lang, welke overal naar „Supreme Beings” speurde, golden als „het grote standaard-type van een animisties of zielen-vererend ras zonder God”.

Wanger meent, op grond van een jarenlang verblijf onder hen en steunend op zijn taalkennis, te kunnen volhouden, dat de Zoeloe's wél een idee van een machtig God hebben. Hij bekritiseert de ethnografen der Zoeloe's en vooral Dr. Callaway, die totnogtoe als de grote autoriteit gold. Van de andere beschrijvers van dit Bantoe-volk: Döhne, Colenso en Bryant komt alleen Colenso er goed af. Geen wonder, want deze Anglicaanse theoloog ontdekte het geloof in een Opperwezen 'ú Nkulunkulu bij elke ondervraging die hij met behulp van Sir Shepstone (hij zelf verstond de taal niet) op verschillende plaatsen

hield. Slechts éénmaal had hij een negatief resultaat. C o l e n s o keurde dan ook ten zeerste af, dat de zendelingen een andere naam voor God hadden ingevoerd, hoewel ze bij 't geloof in 'ú Nkulunkúlu hadden kunnen aansluiten, indien ze deze ontdekt hadden.

Daarvoor echter kenden ze de Zoeloe-taal niet goed genoeg, wat we hun niet al te euvel mogen duiden, gezien de subtiële verschillen in uitspraak, die in staat zijn een heel andere betekenis aan een woord te geven. De schrijver legt ons uit, dat unkulunkulu iets geheel anders beduidt dan 'ú Nkulunkulu en wel de 1e voorvader, een soort Adam. Van deze fijne onderscheiding zijn alle schrijvers over de Zoeloe-godsdienst de dupe geworden, natuurlijk ook de ethnologen, die slechts steunen konden op de (verkeerde) ethnografieën. Hun kan slechts verweten worden, zegt W a n g e r, dat ze C o l e n s o niet kenden. Zelfs P a t e r S c h m i d t kon geen monotheïsme konstateren; slechts M g r. L e R o y had er een flauwe notie van, dat unkulunkulu niet enkel de „Adam” zijn kon, aangezien hij regen, koren, enz. gemaakt had, wat niet kan geacht worden te behoren tot Adam's arbeid.

Het lezenswaard artikel zal worden vervolgd. Musschien zullen we dan horen, hoe de schr. verklaart, dat ook bij de Ama-Zoeloe de „High God” weer een zeer verborgen bestaan voert, gelijk bij lagere volken gebruikelijk schijnt. IJverig wordt door Katholieke ethnologen aan de ontsluiting gewerkt. De zaak verdient ook ander belangstelling, maar kan in dit referaat niet verder worden besproken.

In hetzelfde nummer van *Anthropos* vervolgt H e r b e r t K ö n i g zijn dissertatie over *Der Rechtsbruch und sein Ausgleich bei den Eskimo*. Ze is te uitvoerig voor een referaat.

D r. H e r m a n n U l r i c h geeft 't slot van zijn *Logische Studien zur Methode der Ethnologie*. Oudere en nieuwere methoden worden hierin krities besproken. Wat de schr. zegt over de kultuurhistorische methode is van belang om 't wikken van voor- en nadelen. Jammer, dat hij niet meer konkrete voorbeelden geeft omtrent de toepassing en dat hij zo goed als geen aandacht wijdt aan auteurs als Perry en Elliot Smith.

J. J. FAHRENFORT.

Sir Francis Younghesband, President of the Sociological Society 1924/25. (presidential address delivered to the Society at Burlington House on 10th Nov. 1924.

Sociological Review, Jan. 1925.

De nieuwe president hield tot de vergadering een rede over socialisme, echter niet in de zin van economies stelsel, doch in de betekenis van gebondenheid van het individu aan de maatschappij, waartoe het behoort. Spr. meent, dat de waarde van de individualiteit wel algemeen erkend wordt, die van de „socialiteit” niet. Hoewel zijn opmerkingen niet nieuw zijn, is zijn rede aardig om de voorbeelden, genomen uit eigen ondervinding in Indië en Centraal- en Oost-Azië. Geen enkel mens is een individu op zich zelf. De mensheid vormt een geheel, maar niet als zandkorrels aan 't strand. Er zijn geen individuen, zelfs geen families, die niet tot een grotere groep behoren, ook niet bij de meest primitieve stammen, levend in de wildernissen van Centraal-Indië. De Mensheid vormt, en vormde waarschijnlijk ook steeds, maatschappijen.

Spr. ziet ook overal ongelijkheid, rangorden. Ten eerste zijn er leidende naties. Frankrijk doet meer voor het welzijn van de mensheid dan Fidzji, 't Chinese Rijk staat hoger dan de Bhil-stam. In Indië is de rangorde duidelijk door het aantal kanonschoten, dat aan een hoofd wordt toegestaan. Sommigen krijgen er 21, anderen 19, 17, 15, 13, nog anderen in 't geheel geen.

In eenzelfde maatschappij bestaan eveneens steeds rangorden. Op een jongens-

school komt een nieuwe leerling naar een oudere toe en zegt: mijn naam is Jones. De ander antwoordt: wel, mijn naam is Brown en ik ben hier 't hoofd, dus pak aan, en hij geeft hem een draai om de oren; de nieuwe jongen erkent onmiddellijk, dat rangorde een feit is en dat hij er rekening mee moet houden.

Zo is 't overal. Zelfs onder de monniken in Tibet zijn graden. Het is tegelijk misleidend en onwetenschappelijk om te spreken van alle mensen als broeders.

Van vrijheid is in geen enkele maatschappij sprake. Een autokraat als het hoofd van Chitral op de Indiese grens, die zijn onderdanen als eigendom beschouwt en er niet tegenopziet, te vuren op een man in de verte om zich te oefenen, en die willekeurig iemands vrouw kan nemen om haar aan een ander te schenken, klaagde tegen spr., hoe weinig hij zijn wensen kon volgen. Hij zou whiskey willen drinken, maar de publieke opinie verbood 't hem, daar hij Mohammedaan was. Hij wilde een lichte zonnehoed dragen als spr., inplaats van de zware tulband, maar hij beklagde zich, dat hij niet durfde wegens het geschreeuw, dat hij ermee zou veroorzaken.

Bij de ongelijkheid bestaat een grote mate van onderlinge afhankelijkheid. Het leiderschap van sommigen stelt de mensen in staat, te doen wat ze anders nooit zouden volbrengen.

Kan men de mensen al geen broeders noemen, er bestaat toch grote aantrekkingskracht tussen hen. Daarvoor zijn tal van voorbeelden. Men denke aan de internationale aaneensluiting van de arbeiders. Zelfs tussen officieren van verschillende naties bestaat ze. In Washington praatte spr. met een officier over Mexico en deze sprak er zijn vreugde over uit, dat ze elkaar begrepen, terwijl, als hij tot politici sprak, ze hem niet konden volgen.

Vindt spr. dus noch vrijheid, noch gelijkheid, noch broederschap, de beperking van de vrijheid strekt tot heil van het individu, evenals de ongelijkheid. Het individu dient de gemeenschap, maar slechts door de gemeenschap is het in staat, veel te bereiken. Wie in een kleine gemeenschap esprit-de-corps toont, heeft ze ook voor de grotere, waarvan de kleine een deel uitmaakt, en waarin hij deze wil doen domineren. Zo komt men tenslotte tot de allergrootste gemeenschap, het Heelal, waarin ook de kleinste gemeenschap haar taak heeft.

J. J. FAHRENFORT.

*Prof. Dr. Franz Oppenheimer: Die Sklaverei.
Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie, 5.
Jahrg. Heft. 1/2.*

In de laatste aflevering van de „Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie”, opgedragen aan Prof. Tönnies op zijn 70sten verjaardag, bieden verschillende geleerden een artikel aan als geschenk voor den jarige. Oppenheimer publiceert een hoofdstuk uit het tweede deel van zijn „System der Soziologie”, waarvan het eerste en derde deel, samen 2340 blz. tellende, reeds verschenen zijn (bij Fischer, Jena 1922, '23 en '24). Oppenheimer's feestgave is een studie over de slavernij, doch meer historisch dan sociologisch georiënteerd; ze is om zoo te zeggen sociologisch „nog niet uit de verf”, en zou zeker aan waarde gewonnen hebben als de schrijver ook kennis genomen had van Nieboer's werk „Slavery”, dat hij blijkbaar slechts uit een boekbespreking kent. De schrijver begint met de opmerking, welke Nieboer reeds maakte, dat de meeningen over voorkomen en verspreiding der S. zeer uiteen loopen, doordat men niet steeds dezelfde sociale verhoudingen met dat woord aanduidt. Zeker is het evenwel, dat, in het algemeen gesproken, de primitieve jagers de S. niet kennen als economisch systeem. Men heeft bij hen geen geschikten slavenarbeid; de strijd om het bestaan eischt te veel van ieders aandacht,

dan dat men zonder gevaar voor de gemeenschap van slaven gebruik zou kunnen maken.

Eerst den herders is het mogelijk den dienstbaren mensch te gebruiken in hun productiesysteem. Op dezen cultuurtrap beteekende de ontwikkeling der S. in vele opzichten vooruitgang: humanitair, omdat men nu de krijgsgevangenen niet meer behoefde te doden; economisch, omdat de slavernij den mensch leerde, zich te gewennen aan het uitvoeren van een bepaalde taak en aan methodischen arbeid; politiek, omdat men ervaring opdeed in het beheerschen van menschengroepen, eerste voorwaarde tot de vorming van grootere politieke eenheden.

Maar de nadeelen der S. blijken op den duur niet minder groot te zijn. Naarmate de S. economisch meer beteekenis krijgt, wordt het lot der 'onvrijen harder; het jagen en verhandelen van slaven wordt doel op zich zelve, wat weer de slavernij bevordert. De hieruit voortspruitende nadeelen zijn vele: landstreken worden ontvolkt; de eigen groep demoraliseert; de uitvinding van arbeid-sparende methoden wordt tegengehouden.

Slavernij is economisch slechts mogelijk bij een grooten aanvoer van slaven, dus bij „een billijke markt”, want niet door zijn groote werkkraft, maar door zijn goedkoopte kan de slaaf „concurreren” tegen den vrijen arbeider. De S. zal verdwijnen, wanneer „het artikel” schaarsch, dus duur is, of wel het levensonderhoud te kostbaar wordt. Deze oorzaken maakten ook in Europa de S. in de vroege Middeleeuwen onmogelijk.

De meening is wijd verbreid, dat de S. in ons werelddeel verdween door den invloed der Kerk, doch dit is onjuist: de Christelijke Kerk als zoodanig bestreed de S. niet; in de Christelijke cultuurgebieden is de S. dan ook nimmer geheel uitgestorven. Nog in de 6e eeuw werden er te Rome en Napels slavenmarkten gehouden, maar de slavenleverende gebieden raakten uitgeput. Toen de Europeesche bevolking in de 14e eeuw door pest en andere ziekten was gedecimeerd, werd de vrije arbeid weer duur en kwam de slavenhandel tot nieuwen bloei. Venetië werd een handelscentrum, waar jaarlijks 10.000 slaven werden aangevoerd. En toen men in de 15e eeuw weer nieuwe slavengebieden in Afrika ontdekte, kreeg de slavenhandel een omvang als nooit te voren; de vroomheid der Spanjaarden, Portugeezen, Engelschen (en Hollanders) was daartoe geen bezwaar. De economische oorzaken bleken beslissend te zijn.

Van de overige artikelen is vermeldenswaard de studie van C u n o w: „*Die Entstehung der Bodenkultur und der Viehzucht*”. De vraag van het ontstaan dezer bestaansmiddelen is nog niet opgelost, hoewel het oude, foutieve ontwikkelingsschema: 1. Jagers en Visschers 2. Nomaden 3. Landbouwers nog steeds dienst doet. Het is onjuist te meenen, dat nomadisme een noodzakelijk tusschenstation zou zijn in den ontwikkelingsgang naar den landbouw. Men stelt zich voor, dat primitieve jagers onbekend zouden zijn met de geheimen van de plantenwereld, doch eenvoudig onderzoek leert, dat zelfs de meest primitieve volken het verschil kennen tusschen nuttige, medicinale en giftige planten, ja, dat vele het zelfs verstaan, giftige planten na ingewikkelde bewerkingen voor voedsel geschikt te maken. Bovendien bestaat er meestentijds een levendig handelsverkeer met naburige landbouwende volken. Zouden zulke primitieven nu niet het geheim kennen van het zaaien van planten met de bedoeling voedsel te winnen? Dat zij toch niet tot landbouw komen, verklaart de schrijver veeleer uit hun zwervende levenswijze. Zoo spoedig zij zich duurzaam vestigen, bedrijven de vrouwen landbouw; deze is dus niet oorzaak, doch gevolg van duurzame vestiging.

Ten slotte geeft de schrijver eenige beschouwingen over het ontstaan van de veeteelt. Hij erkent echter, dat het studiemateriaal vooral betreffende waarlijk primitieve volkjes zoo gering is, dat men nog geen voldoende inzicht heeft in de eerste vormen van veeteelt en landbouw.

Prof. Dr. Anton Delbrück: Das Alkoholverbot in Amerika.

Zeitschrift für Völkerpsychologie und Soziologie. Jahrgang I, Heft 1 und 2.

In de tweede aflevering vervolgt Prof. Delbrück zijn lezenswaardig opstel over de drooglegging van de Unie. In tegenstelling met hen, die meenen, dat het verbod wel spoedig zal worden opgeheven, meent de schrijver, dat een dergelijke opheffing vooreerst niet te verwachten is. Het verbod is vastgelegd in de Grondwet. Dit bewijst reeds, hoe groot de macht der voorstanders geweest moet zijn, daar wijzigingen en aanvullingen van deze wet in de Unie uiterst moeilijk tot stand komen; in haar 140-jarig bestaan is de Grondwet slechts 15 maal aangevuld, ofschoon er meer dan 700 voorstellen werden gedaan. Een dezer aanvullingen bevat het alcoholverbod.

Hoe is dat groote getal der voorstanders te verklaren? Was het alcoholgebruik in de Unie dan zoo groot? Stellig niet; de eigenlijke Amerikaan was een zeer matig drinker; vele boeren waren onthouders. De drinkers waren vooral te vinden onder het immigrereend Europeesche proletariaat en onder de negers. Zoolang de laatsten nog slaven waren, had de planter er belang bij, dat zij niet dronken, doch na de afschaffing der slavernij trachtten vele blanke ondernemers hun zwarte arbeiders in economische afhankelijkheid te brengen door het verstrekken van alcohol. Drankzucht en de daarmee samenhangende criminaliteit namen onder de negers sterk toe. Hieruit is het tevens te verklaren, dat de jongste verbodsbeweging zijn oorsprong vond in het Zuiden.

Krachtig werden de zuidelijken gesteund door de vrouwen, de kerk, de school en de wetenschap. De laatste wees op den nadeeligen invloed, welke reeds een gering gebruik van alcohol heeft op het menschelek arbeidsvermogen; dit argument sloeg in bij de industrieelen en handelaars, wier succes in den fellen concurrentiestrijd voor een groot deel afhankelijk is van de arbeidsprestatie hunner ondergeschikten. Naast sociale en economische invloeden leidden ten slotte nog gedurende den wereldoorlog overwegingen van politieke aard tot het beoogde doel. Het hoofd-contingent der tegenstanders werd geleverd door de bierdrinkers en brouwers, meerendeels Duitschers; verbod beteekende dus in de eerste plaats vernietiging van het Duitsche brouwerskapitaal.

Het verbod is radicaal: verboden is de aanmaak, het transport, de in- en uitvoer zoowel als de verkoop van sterken drank, waaronder te verstaan is elke drank, welke meer dan $\frac{1}{2}$ % alcohol bevat, dus ook wijn en bier. Alle pogingen der tegenstanders, om dit verbod ongedaan te maken, faalden. Het alcoholverbruik is gereduceerd tot $\frac{1}{6}$ der hoeveelheid, die vroeger werd verbruikt; alle reclame, die eertijds aanspoorde tot alcoholgebruik, is verdwenen. Zij, die beweren, dat het gebruik juist door het verbod is toegenomen, vergissen zich: in verreweg het grootste deel der Amerikaansche gezinnen wordt geen sterke drank meer gebruikt.

Tegenstanders beweren dikwijls, dat het gebruik van methyhalcohol, alsook het gebruik van andere narcotica (cocaïne) sterk is toegenomen, doch dit wordt niet bevestigd door de cijfers. Maar ook, al kon men inderdaad een dergelijke toename aantoonen, dan nog zou het onjuist zijn, deze zonder meer toe te schrijven aan de drooglegging. Is de verontrustende toeneming van het gebruik van dergelijke middelen in Europa daar een gevolg van?

Hoe men ook moge denken over de drooglegging, ieder zal erkennen, dat hier een merkwaardige proef genomen wordt, waarvan de betekenis nog verhoogd wordt, als men deze beschouwt in de lijst van onzen tijd, waarin de roep om wettelijke voorschriften tot beheersching van het volksleven steeds luider klinkt.

H. N. t. V.

Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie.

De 19de Band van *Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie* vervolgt en beëindigt het onderzoek naar *Der Staat, das Recht und die Wirtschaft des Bolschewismus* door meer speciaal aan Recht (III) en Wirtschaft (IV) gewijde studies. Prof. Hessen meent in *Die Rechts- und Staatsphilosophie des bolschewistischen Kommunismus* dat het communisme, zooals het door Lenin en anderen uitgewerkt is, niets anders is dan een consequente doorvoering der reeds in het Marxisme gelegde negatieve opvatting van het recht. De verwezenlijking van het ideaal van Lenin, die zich z'n verwantschap met de Jacobijnen dan ook wel bewust was, moet niets anders dan een volslagen vernietiging der oude wereld beteekenen. Prof. Iljin te Moskou, die *Der Bolschewismus und die Krise des modernen Rechtsbewusstseins* behandelt, spreekt van een ontarding van het heele rechtsleven, door ontgeestelijking bij de tegenwoordige crisis van het rechtsbewustzijn. Aan het bolschewistisch rechtsbewustzijn der geestelijk-afgematte massa's wordt getracht den stempel van het communisme op te leggen. *Die Rechtsideologie des russischen Agrarwesens und die russische Agrarrevolution* van Zaitseff en *Die Agrargesetzgebung der Sowjetregierung* van prof. Brutzkus, welke zich uit den aard der zaak minder goed voor een kort referaat leenen, behandelen beide speciaal een der twee verschillende, doch met elkaar ten nauwste samenhangende, hoofdfactoren der russische revolutie. In een verhandeling over *Staatskapitalismus (Theorie und Praxis)* wil prof. Zagovskij, mede aan de hand van cijfers, doen uitkomen, dat in het staatskapitalisme, zooals sinds begin 1921 de nieuwe (niet meer communistische) politiek genoemd werd, de private elementen steeds de zege bevochten. De bekende economist prof. Hellmuth Wolff uit Halle beschrijft *Rätesystem und Rätewirtschaft*, waarbij hij in het bijzonder doet uitkomen dat wat Lenin steeds voor den geest zweeft (n.l. wetgevende en uitvoerende macht in één hand vereenigd) in het radensysteem, synthese van wetgeving, uitvoerende macht en rechtspraak, is belichaamd. De drie begrippen missen echter den Montesquieu'schen zin; de wetgeving van het Bolschewisme is namelijk een machtsuiting geworden en daardoor tot de uitvoerende macht genaderd; en ook de rechtspraak door het volk is meer machtsuiting van het proletariaat dan objectieve rechtspraak. Wat het resultaat van het radenstelsel betreft valt vooral hierop de aandacht, dat de warenomzet tot op het vijfde deel van voor-oorlog is teruggedaald en dat tot 1923 de landbouwproductie nog voortdurend teruggaat; aan private naast staatsbemoelingen is de opleving daarna te danken. Socialiseering van alle productiemiddelen is feitelijk niet doorgevoerd. Wel een dictatuur van het proletariaat maar radenstelsel heeft Rusland eigenlijk niet. Dr. Schwarz in Berlin acht het niet waardeloos *Die Arbeitspflicht in Russland* te schilderen, hoewel die van 1918—1920 practisch doorgevoerde instelling sinds 1921 weer geleidelijk afgebroken is. Bestudeering van de mislukte poging arbeidsplicht in te voeren is loonend, omdat zonder deze kennis van het wezen der economische en maatschappelijke verhoudingen in Rusland gedurende de Sowjetpolitiek onmogelijk is. Opwekkend was de poging echter geenszins, daar het voornamelijk de werkzame bevolking was die den zwaren last ervan te dragen had. In Rusland zal die poging niet licht worden herhaald. In een studie over *Das kommunistische Wirtschaftssystem in der russischen Schwer- und Montanindustrie* doet prof. Bubnoff uitkomen dat men hier nergens sporen van een nieuw origineel leven ontdekt heeft. Zonder het oude systeem te verdedigen beschouwt hij het nieuwe toch als een dwaling. Met een *Bibliographie des Bolschewismus* sluit Ernst Drahn het collectieve werk af.

H. L. A. V.